

INDIEN A

SKYGGESPILLET I DELSTATEN ANDHRA PRADESH

*Indsamlet af Niels Roed Sørensen & Hans Venge i 1974-1976.
Etableret i 1974-76*

Seneste opdatering: 07.11. 2012

Hent den aktuelle tekstsamling på:

unescosamlingerne.dk

Lærervejledning	2
Generel tekst - Skyggespillet i delstaten Andhra Pradesh	3
Genstandsliste	9
Tekster til fotostater	23
Tekster til billedserie A	27
Tekster til billedserie B	31
Tekster til billedserie C	37

Lærervejledning

FORSLAG TIL BRUG AF SAMLINGEN

1. Få kendskab til Ramayana.

Læs C. Rajagopalachari: Ramayana (fortolkning og kommentarer til heltedigtet) (Ind. A 26).

Mathuram Bhoothalingam: Childrens' Ramayana (Ind. A 13).

Yderligere tilrådes det, at man sætter sig ind i Hinduisme ud fra Kaj Baagø: Det indiske samfunds kulturgrundlag i bogen Jai Hind, side 87 – 129 (Ind. A 16).

2. Fortæl Ramayana i overensstemmelse med indisk tradition.

3. Vis billedserierne og genstandene.

4. Vis filmen "Skyggespillet i Andhra Pradesh".

5. Præsentation af:

1) modelscenen,

2) føring af dukkerne.

6. Indøvelse af teksten til skyggespillet og af lydeffekter. Her kan man foruden de medfølgende instrumenter anvende trommer og rytmeinstrumenter.

7. Fremstilling af skyggedukker og skyggespil - eventuelt efter idé-mappen.

Generel tekst - Skyggespillet i delstaten Andhra Pradesh

v/Niels Roed Sørensen

Om det asiatiske skyggespil - specielt skyggespillet i Andhra Pradesh.

Andhra Pradesh er den 5. største delstat i Indien med et areal på 275.209 km² og en befolkning på 36 mill. (1961). I staten tales det gamle indiske sprog Telugu, der er beslægtet med oldindisk, sanskrit. Hovedstaden hedder Hyderabad, og ligger på højsletten Decan. Sammen med nabostaterne Mysore, Kannada og Madras danner Andhra Pradesh en blok af syd-indiske stater, der undertiden er i opposition til de nord-indiske stater omkring New Delhi. Andhra Pradesh har en lang kyststrækning ud mod den Bengalske Bugt. Her ligger en række havnebyer, hvorfra der lige siden oldtiden har været livlige handelsforbindelser til lande i syd-øst Asien. 70 % af befolkningen ernærer sig ved landbrug. Der dyrkes bomuld, tobak, ris, jordnødder, bananer og forskellige bælgplanter. Langt den største del af befolkningen er hinduer, men der findes også muhammedanere og en del kristne (se kortet i mappe 1).

Teaterdanske og teaterformer i Andhra Pradesh

Inden for dette område af Indien er der opstået en speciel dansetradition, der kaldes Kuchipudi, som har navn efter en lille landsby i nærheden af floden Krishnas udløb, hvor dansene siges at være opstået. Igennem århundreder er Kuchipudi blevet anvendt til tempeldanse, opført i de store Hindu templer af højt uddannede danserinder - de såkaldte devadasis.

Også i det oprindelige teater - eller landsbyteater, der udelukkende opføres af mænd, anvendes Kuchipudidansene - f.eks. i dansedramaet Bhama Kalapam. Af andre teaterformer i Andhra Pradesh kan nævnes Yakshagana, der opføres i landsbyerne på Decan-højsletten. I landsbyerne på kyststrækningerne omkring Nellore forekommer Veedhi Natakam. Hvert distrikt har sine danse, der opføres ved de årlige fester i landsbyerne. Dukketeater, Bommalata, har tidligere været dyrket med stor dygtighed i Andhra Pradesh. Derom vidner endnu de fint udskårne trædukker, der er op til 1 m høje. Det siges, at medlemmer af guldsmedenes lav i landsbysamfundene har været mestre til at skære disse dukker. Desuden er Andhra Pradesh kendt for sit skyggespil, Tolu Bommalu Kattu, det vil sige "dukker skåret i læder", som især forekommer i den sydlige del af staten. Samtlige teaterformer henter emner til stykkerne fra de oldindiske heltedigte Ramayana eller Mahabharata eller fra samlinger af heltefortællinger - de såkaldte Puraner.

Skyggespil som asiatisk teaterform

Skyggespil er en teaterform for sig men i slægt med marionetteater. Til skyggespil benyttes en gennemsigtig skærm - en lyskilde - som oprindeligt var olielamper. I spillet benyttes udskårne figurer, som ide fleste tilfælde er fremstillet af læder. Disse figurer føres mellem lyskilden og skærmen, så figurerne kaster en skarp afgrænset skygge på lærredet. Som oftest drejer det sig om at få publikum til udelukkende at se skyggerne på den anden side af skærmen. Dukkeførernes skygge må helst ikke falde på lærredet. Man kan betragte denne teaterform som en slags forløber for film og tv.

Skyggespillet er en urgammel teaterform, hvis oprindelse ingen kender. Måske har skyggespillet været brugt som et led i forfædre dyrkelse og religiøse handlinger i forbindelse med frugtbarhedsceremonier. Hvis det er rigtigt, er det først på et langt senere tidspunkt, at skyggespillet er begyndt at opføre afsnit af de indiske heltedigte.

I Asien forekommer der skyggespil i Kina, Cambodia, Thailand, Malaysia, Indonesien (på Java og Bali) og i Indien i fem af delstaterne: Orissa, Andhra Pradesh, Mysore, Madras og Kerela. I den nære orient kan man finde skyggespil i Tyrkiet og Iran. Desuden har der været skyggespil i Turkestan og Mongoliet (se kortet i mappe I). Skyggespilformerne i Indien og i landene i syd-øst Asien synes at være beslægtede. På grund af de livlige handelsforbindelser over den Bengalske Bugt har der også fundet en kulturel påvirkning sted mellem landene. Men selvom de indiske heltesagn er blevet eksporteret over havet og i dag opføres på skyggespilteatret i Bali, på Java, i Thailand, Cambodia og i Malaysia, er dette dog ikke noget bevis for, at skyggespillet i denne del af Asien er opstået i Indien.

Mundtlige overleveringer om skyggespillets oprindelse i Andhra Pradesh

Efter indisk tradition er historiske begivenheder -fortællinger om epoker og om kunstarters opståen -aldrig blevet nedskrevet. Sådanne oplysninger blev givet videre fra slægt til slægt, fra fader til søn. Skyggespillet kan ikke dateres. Det fortælles, at skyggespillet forekom i Andhra Pradesh under kongehuset Satavahnas, der herskede omkring 200 f. Kr. Også under efterfølgende fyrstehuse, Palavas og Chalukyas, blomstrede skyggespillet. Kongehuset i Vijaynagar gjorde idet 14. årh. e.Kr. ligefrem skyggespillet til hofkunst. Ved fyrstehuset Kona Reddi i byen Kondavidu blev der omkring 1300 skrevet et manuskript over heltedigtet Ramayana udelukkende beregnet tilopførelse af skyggespil.

Kongehuse og betydningsfulde årstal

236 f. Kr. -225 e.Kr.:

Fyrstehuset Satavahnas har magten i Andhra Pradesh

Der opstår følgende kongehuse:

- Saka i Ujain.
- Ikshakyus i Krishna-Guntur.
- Palavas omkring Nellore.
- Visnukundis i Kalinga.

1078 e.Kr.:

Chalukyas kongehuset tager magten i store dele af staten.

Omkr. 1300

Katatiyas kongehuset styrede Andhra Pradesh fra byen Warangal.

1323:

Sultanen af New Delhi erobrer dele af Andhra Pradesh.

Der opstår følgende fyrstehuse: Kona Reddi fyrstehuset i Kondavidu. Welam fyrstehuset i Telangana.

1336- 1565:

Kongeriget af Vijayanagar.

1682:

Dele af Andhra Pradesh underlægges sultanerne af New Delhi.

1753:

Franske kolonialister får støttepunkter langs kysten.

1800:

Det engelske handelsselskab "East India Company" overtager den oversøiske handel. Andhra Pradesh bliver en engelsk koloni -en del af det Britiske Imperium.

1947:

Indien bliver erklæret uafhængigt.

Skyggespillet og religiøse ceremonier

Guden Siva - en af de tre hovedguder i Hinduismen - er skyggespillets skytshelgen. Ved festerne for guden Mahasivratri i april-maj vistes der tidligere skyggespil udenfor landsbyernes Siva-templer. Skyggespillet strakte sig over ni nætter i træk, indtil hele handlingen af Ramayana var fortalt.

Det fortælles, at man ved Mahasivratri festerne kunne overvære, at en lampe blev tændt i Siva-templet og af skyggespilførerne båret i procession gennem byen, mens de sang hymner til ære for Siva. Denne procession gik tre gange rundt om teaterhuset, hvor skyggespillet skulle opføres, mens der blev sunget en hymne til den lykkebringende gud Ganesh. Under den sidste sang blev olielamperne bag skærmen tændt ved hjælp af lampen, der var hentet i Siva-templet, og først nu så man alle skyggedykkerne i deres fantasirige former og farver.

Sagn om skyggespillets opståen - fortalt i landsbyen D. C. Palli

En kreds af legender forbinder skyggespillets oprindelse med guldsmedenes kaste, Wiswa-Ba-Brahma kassen. Guldsmedene havde fået den opgave at forarbejde en krone til kong Shuda. fornærmede imidlertid kongen ved at anbringe et tegn på kronen, der antydede at kongen tilhørte en lavtstående kaste- landarbejdernes kaste. Kongen blev ophidset og fordrev guldsmedenes kaste fra vejen. Guldsmedene måtte tage ophold i øde skovegne, hvor de lærte at fremstille skyggedykker af vilde dyrs skind og omformede digtene fra Ramayana til skyggespil. Forklædte som hellige mænd vendte de tilbage og opførte skyggespil foran kong Shudas palads.

I fire nætter opførte de dele af Ramayana foran paladset, og kong Shuda fandt behag i deres spil. Den femte nat, da de skulle opføre afsnittet, der handler om kong Ravanas død, ville de tage hævn over kong Shuda. De lavede en faldgrube under kongens tronstol, fangede kongen efter spillet og dræbte ham. Til sidst stak de ild på paladset. Kong Shudas vogtere, der tilhørte Arekapulu kassen pågreb dem, men de sparede deres liv mod til gengæld at få overdraget kunsten at spille skyggespil. Den kaste udøver kunsten den dag i dag.

Skyggespillets udbredelse

Skyggespilformer, der benytter de indiske legender:

1. Bali.

Der spilles med leddelte, stiliserede dukker, meget påvirket af det javanske skyggespil. Dukkerne er ikke gennemskinnelige.

2. Java.

Spillet kaldes wa'jang kuli, og bruger også emner fra gamle javanske heltesagn, foruden fra nutidigt stof. Der spilles med leddelte, stærkt stiliserede dukker. Dukkerne er ikke gennemskinnelige.

3. *Malaysia.*

Der findes tre slags skyggespil: wa'jang d'jawa, wa'jang melayu og wa'jang siam, hvoraf den første er påvirket af det javanske skyggespil. Der spilles med leddelte, stiliserede dukker. Dukkerne er ikke gennemskinnelige.

4. *Thailand.*

Der findes to former: nang-luong og nang-talung. Emnerne hentes i begge former fra den thailandske udgave af Ramayana, Ramanakien.

Nang-luong er den ældste af formerne. Der anvendes udelukkende store skyggebilleder, som er leddelte. De føres bagved en skærm, der er 20 m lang og 2 m høj.

Nang-talung anvender dukker med bevægelige led. Spillene bruges i ceremonier, der skal uddrive onde ånder, der har forårsaget sygdom. Begge former anvender dukker, der ikke er gennemskinnelige.

5. *Cambodia.*

Her forekommer to former: nang-shek-thom og nang-shek-touch. Emnerne hentes i begge former fra Ram Ker, som er navnet på den cambodianske Ramayana.

I nang-shek-thom benyttes også dukkeførernes bevægelser som virkemiddel, både foran lærredet og bagved lærredet, hvor de ses som skygger. Der anvendes som oftest store ikke leddelte skyggebilleder.

Nang-shek-touch minder meget om det thailandske spil, nangtalung. Dukkerne er små og har ofte ubevægelige lemmer.

I begge former er dukkerne ikke gennemskinnelige.

6. *Delstaten Orissa, Indien.*

Formen er næsten uddød. Der spilles med ubevægelige, stærkt stiliserede dukker, der ikke er gennemskinnelige.

7. *Delstaten Andhra Pradesh, Indien.*

Der spilles med stærkt leddelte, stiliserede og gennemskinnelige dukker.

8. *Delstaten Mysore, Indien.*

Formen er meget nært beslægtet med skyggespillet i Andhra Pradesh. De leddelte dukker er lidt mindre, og der anvendes flere ikke leddelte skyggebilleder.

9. *Delstaten Madras, Indien.*

Formen meget beslægtet med skyggespillet i Mysore og Andhra Pradesh. Skyggedukkerne er ret små, ikke så forfinede, men gennemskinnelige. Dukkeførerne er nomader.

10. *Delstaten Kerala, Indien.*

Der spilles med ikke leddelte skyggebilleder. Undertiden kan dukken dog bevæge den ene arm. Dukkerne er ikke gennemskinnelige. Skyggespillet er påvirket af den kinesiske skyggespiltradition.

11. Peking.

Peking skyggedukkerne bliver fremstillet af hud fra aber. Dukkerne er små dukker, indtil 40 cm høje. Spillet er et moraliserende typespil. De er gennemskinnelige.

12. Szechwan.

Dukkerne er 75 cm høje og fremstillet af bøffelhud.

13. Mongoliet.

Man mener, at mongolerne bragte skyggespillet med sig fra øst til Arabien, Persien og Tyrkiet. Der findes dog ingen sikre beviser herfor.

14. Turkestan.

Man mener, at nomaderne i Turkestan endnu omkr. år 1900 havde primitive skyggedukker. Man spillede scener fra hverdagen.

15. Iran.

Det persiske skyggespil eksisterer endnu, men er ikke ret udbredt.

16. Tyrkiet.

Skyggespillet i Tyrkiet kaldes "Karagös" - efter hovedpersonen af samme navn. Formen var omkring 1900 ret udbredt, men er nu hurtigt ved at forsvinde. Dukkerne minder blandt andet i farvevirkning meget om de kinesiske dukker. De er gennemskinnelige.

17. Balkan.

Karagös-teatret bragtes med tyrkerne til Grækenland, hvor det endnu forekommer som underholdning i landsbyerne. Karagös-teatret fandt også vej til Bulgarien til Rumænien.

18. Ægypten.

Der fandtes skyggespil i landet allerede i middelalderen. Senere blev det tyrkiske skyggespil populært.

19. Nordafrika.

Tyrkerne bragte skyggespillet til Libyen, Tunesien, Algeriet.

20. Europa.

I 1760 kunne man se skyggespil i Paris. Det kom til Europa i rokokotiden, da man interesserede sig meget for kinesiske kunstgenstande. (Henv. "Vi spiller dukketeater", Politikens Forlag, side 89 118).

Genstandsliste

Vi er i gang med at lægge alle samlingernes genstandsliste ind på vores elektroniske portal unescosamlingerne.dk, så lånerne altid har mulighed for at få en helt opdateret version. Hvis du følger linket, kan du se om denne samling allerede er lagt ind i Portalen.

Ind. A 1

Skyggedukke fra delstaten Andhra Pradesh.

Dukken forestiller abe-generalen Hanuman.

Skyggespillet i Andhra Pradesh kaldes "Tolu Bommalu Kattu". Oversat fra Telugu betyder det "Dukker lavet af læder". Det særpregede ved skygge-dukkerne i Andhra Pradesh er, at de er leddelte og derfor meget bevægelige. Denne dukke består af 9 dele. Den kræver også en speciel føreteknik. Den føres ved hjælp af en førepind af træ, som er fastgjort til hovedet. En førepind af metal er fastgjort til den ene arm.

Gennemhulningen af skindet antyder smykker, halskæder og hovedkrone. Skyggedukkerne i Andhra Pradesh kan være op til 2 m høje. Denne dukke er 170 cm.

Skyggedukken er fremstillet af skygge-spillederen Raja (Radja) i landsbyen D. C. Palli. Den er 20 år gammel.

Ind. A 2

Skyggedukke fra delstaten Mysore.

Dukken forestiller Laksmana på vej til kamp. I Ramayana beskrives Laksmana ofte som en tapper kriger. Han er bevæbnet med sværd og skjold, bue og pile. Billedfladerne er desuden udfyldt med blomsterdekorationer. Begge øjne er anbragt på samme side af hovedet. Det er et særpreg, man ofte finder på Skyggedukkerne i Mysore.

Ind. A 3

Skyggedukke fra delstaten Mysore.

Dukken forestiller en af Hanumans soldater - en abe, der er bevæbnet med to køller. Da Rama under landsforvisningen har sluttet forbund med abernes konge Sugriva, hjælper en hær af stærkt bevæbnede aber under anføring af Hanuman, Rama med at erobre Lanka - den onde kong Ravana's kongerige.

Skyggespiltraditionen i delstaterne Andhra Pradesh og Mysore er nært beslægtede både med hensyn til spillestil og teknik vedrørende fremstillingen af dukker. Dog anvendes der i Mysore flere dukker af denne type, som ikke er leddelte, end i Andhra Pradesh. De ikke leddelte dukker flyttes af dukkeførerne under spillet i takt til musik og dans. Denne dukke har de oprindelige farver: rød, blå-grå og sort og læderets naturfarve. Desuden er der anvendt orange. Dukkerne kommer først til deres ret, når de gennemlyses, og man ser skyggen på en skærm. Prøv at lav en skyggespils-kærm af et stykke tyndt, hvidt lærred og en træramme (se i diasmappen)

Ind. A 4

Skyggedukke fra Mysore.

Dukken forestiller en af kong Ravanas drabanter - de såkaldte raakhasaer eller dæmoner. Dæmonerne har ofte ulvelignende ansigter, lange tænder og skarpe kløer.

Ind. A 5 og A 6

Andre dramaformer.

Ind. A 5

Dæmonmaske lavet af papmaché og ler.

Denne form for masker benyttes i dansedramaet Chhau, der opføres i Purulia distriktet i delstaten Vest-bengalen.

Mange landsbyer i dette distrikt har en Chhau dansetrup, men maskerne laves kun i den lille landsby Chorda, som er et samfund af maskemagere. Det menes at maskemagerhåndværket i denne landsby er 400 år gammelt. Først laver maskemageren en lerform, hvorover masken bliver formet. På formen lægges skiftevis lag af papir, lervælling og tyndt lærred.

Ind. A 6

Tråddukke fra delstaten Mysore.

I det sydlige Indien var der tidligere tråd-dukketeater eller marionetteater i mange landsbyer, men nu er kunstformen så godt som uddød.

Denne dukke er lavet af træ og vejer en hel del. Den er sikkert blevet brugt til at spille Sita - Ramas hustru Hun er klædt i en sari af ternet stof, som tidligere blev brugt i landsbyerne.

Ind. A 7

Skyggespil som modelsæt (i ringbind).

Modellerne af dukkerne er fremstillet på dukke-teaterafdelingen på Darpana Academy i byen Ahmedabad i det nordlige Indien, hvor man har en samling af de oprindelige dukker.

Efter Indiens selvstændighed i 1947 har der været stor interesse for bevarelsen af de folkelige teatre - og dansetraditioner. Der er blevet indsamlet genstande, som har med disse teaterformer at gøre i landsbyerne -ofte på privat basis. Darpana Academy er især kendt for sin skole i gammel indisk dansetradition -Bharatanatyam, Kuchipudi og Khatak. Kuchipudi-dansen stammer fra Andhra Pradesh. En guru (lærer) fra denne stat giver undervisning i dansen. Han har desuden bragt skyggespillet til Darpana Academy.

Modellerne er fremstillet af gedeskind, og de er kopier af de dukker, der findes på Darpana Academy.

Modellerne forestiller:

1. Ganesha (elefant, søn af guden Siva)
2. Kong Dasharatha (guden Ramas fader)
3. Rama
4. Sita

5. Laksmana
6. Dronning Kaikeyi (Kong Dasharathas hustru)
7. Hanuman (abernes general)
8. Sugriva (abernes konge)
9. Vali (Sugrivas broder)
10. Jatayo (ørnenes konge)
11. En abe kriger
12. Den gyldne hjort
13. En hellig mand (Ravana i forklædning)
14. Rishi Vishwmitra (en hellig mand)
15. Ravana (konge i Lanka, Ceylon)
16. En kriger fra Ravanas hær
17. En rytter

Ind. A 8

"Handicrafts of India".

Bogen er udgivet af en organisation, der har set det som sin opgave at sende folk ud til selv de mest afsidesliggende landsbyer for at skaffe sig et overblik over indisk folkekunst og om muligt yde støtte til dennes bevarelse.

Ind. A 9

"Andhra Pradesh".

I denne sammenhæng kan det have interesse at læse kapitel 9 i hæftet. Her omtales nogle af statens folkelige danse- og teaterformer.

Ind. A 10

"Festivals of India".

Hvert distrikt og hver egn har ganske bestemte traditioner for afholdelse af fester -ofte i forbindelse med tempelfester. Ved den nationale mærkedag for Indiens uafhængighed "Republic Day", den 26. januar, kan man se et udvalg af disse danse og optrin i hovedstaden New Delhi. Dansegrupper bliver på denne dag inviteret til New Delhi for at repræsentere deres distrikt. (Se side 12 i hæftet).

Ind. A 11

"The Dance in India".

Hæftets illustrationer viser forskellighederne i indisk dans og dansedrama. På side 12 - 17 er der fotografier, der viser det fingersprog, der benyttes i nogle af de gamle danseformer.

Ind. A 12

"Temples of South India".

Det fortælles i gamle legender, at guden Shiva skabte verden i sin kosmiske dans. Shiva ses på tempelrelief efter side 32 i dette hæfte. Dans og hinduisme har altid haft nær forbindelse med hinanden. Mange tempel-skulpturer forestiller dansere og danserinder.

Ind. A 13

"Childrens' Ramayana".

Ramayana blev oprindeligt fortalt til børnene, som fra ganske små lærte de gamle sagn. I denne bog er nogle af de kendteste sagn fra Ramayana.

Ind. A 14

"Children of India".

Ind. A 15

"India in Pictures for Children".

Ind. A 16

"Jai Hind - en bog om Indien".

Mellempfolkeligt Samvirke 1970.

Ind. A 17

KUML 1971, "Tolu Bommalu Kattu".

Omrids af skyggespillet i Andhra Pradesh. Særtryk af Kuml 1971.

Ind. A 18

Katalog over udstillingen "Masker og Marionetter - udstilling om indisk landsbyteater".

Moesgård 1973.

Ind. A 20

"Hverdag i Luvarsal - indiske landsbybeboere fortæller.

Mellempfolkeligt Samvirke, 1972.

Ind. A 21

Ramayana som tegneserie (1 - 9).

Legendestoffet er stadig populært stof, men fortælletraditionen er ved at forsvinde. I film og tegneserier kan man nu se populære fremstillinger af de gamle sagn.

Ind. A 24

Bækkener til skyggespil

2 stk. i snor

Ind. A 25

Bækkener til skyggespil

2 stk. i snor

Ind. A 26

"Ramayana".

C. Rajagopalachari er en kendt indisk forsker og forfatter.

I denne bog kommenterer han de vigtigste afsnit af legenderne.

Ind. A 30

ALUMINIUMSKRUKKE

Rejser man gennem Indien, vil man hver morgen se lange rækker af mennesker på vej ud langs banelinien eller ud på en mark uden for landsbyen - alle med en lille krukke i venstre hånd. I Indien er der nemlig meget få toiletter. Folk sætter sig i stedet for i det fri, hvor afføringen hurtigt omsættes i naturen. Det sker enten ved at blive ædt af et dyr (æsler el. i kristne områder - f.ex. Goa eller Kerala-grise) eller ved at blive blandet med jord og anvendt som plantegødning - eller også bare ved hurtigt at smuldre hen i varmen.

Man ser ikke toiletpapir ligge og flyde for inderne bruger slet ikke at tørre sig med papir. De vasker sig i stedet for rene med venstre hånd og vandet fra den lille krukke. Derfor betragtes venstre hånd som uren.

Ind. A 31

HVID BLUSE

Overalt i Indien vil man ofte se små grupper af piger eller drenge helt ens klædt i f.eks. hvide bluser og blå nederdele ---

Ind. A 32

BLÅ NEDERDEL

--- eller måske grønne kjoler eller noget andet. Det er børn på vej til og fra skole og tøjet er en slags uniform. - Drenge og piger går som regel i hver sin skole. Der har altid været en tradition for undervisning i Indien. Da man i Danmark lige var begyndt at anvende runer, fandtes der i Indien universiteter med over 5000 studerende. Alligevel var der før englændernes besættelse af landet ikke tale om et bredt tilbud af undervisning til alle folk. Kun få børn fik en egentlig lærer (guru), og det var næsten altid børn af de to øverste kaster. Det nye industrisamfund stiller andre krav om ensartet uddannelse af arbejdskraft i massevis.

Den engelske tradition med skoleuniform er for den nye indiske nation meget nyttig - på den måde kan man vanskeligt se på børnene, hvilken kaste de tilhører, og om de er af rig eller fattig familie.

Ind. A 33a-b-c

SKOLEUNIFORM: ORANGE NEDERDEL, UNDERKJOLE OG BLUSE

Når børnene når op over underskolen, bruges skoleuniformen ikke så meget. De fattigste børn er nu for længst blevet taget ud af skolen for at hjælpe med i familiens arbejde. (Bluse: 33a, nederdel: 33b, underskørt 33c). Alligevel er der en vis ensartethed i påklædningen, og dragten her er typisk for hindu-piger også uden for skolen.

Ind. A 34

KJORTEL

En kjortel er et længere eller kortere lukket klædningsstykke, der tages på ved at man trækker den over hovedet. De forefindes både med korte og lange ærmer eller blot

ærmeslidser. Der findes både kjortler til mænd og til kvinder. Denne kjortel er fra Sydindien.

Ind. A 35

NEDERDEL

Fra bondefamilie i Sydindien.

Ind. A 36

SKJORTE

Fra bondefamilie i Sydindien.

Ind. A 37

SKJORTE

Til en dreng - fra en bondefamilie i Sydindien.

Ind.A 38/39/40

Rød bluse, Rød Sari og Blå Sari

Hindu-kvinder går næsten alle i den samme slags dragt, som de har gjort hundreder af år: en sari og en lille bluse, der som regel passer til i farven (rød sari) Sarien er som regel 6-9 meter lang og vikles om kroppen på en helt bestemt måde. Den ene ende 'kastes over venstre skulder.

Sarier varierer i pris fra 30 til mange hundrede rupis (1 rupi er ca. 70 øre, man får let et godt måltid for 2-3 rupies) alt efter kvaliteten. De varierer også i farver og mønstre, så en inder kan nemt se, om kvinden er fra byen eller landet og fra hvilket socialt lag, hun kommer. Den røde sari (30 rupies) er en almindelig bondekones, mens den blå (65 rs.) kunne tilhøre en rig kvinde, hvis mand har megen jord.

Ind.A 41/42/43/44/

Mandsdragt (Blå underbukser, Undertrøje, Skjorte og Rødt Lændeklæde)

Således går den typiske landsbyboer klædt - i skræddersyet tøj - det er nemlig billigt i Indien.

Lændeklædet (lungien) har nogle af de samme funktioner som sarien: udover at være påklædning er den også et slags "skilt" der fortæller, hvor manden kommer fra hans sociale status og hans religion. Muslimer går f.eks. i kulørte lungier, hinduerne i hvide. Også måden hvorpå den bliver snoet om livet og bundet, fortæller noget om den person, der bærer dragten.

Ind.A 45.

BUKSEKLÆDE

Sommetider vil det være sådan, at hinduer (dhoti) hjemme vil gå med lungi, evt. endda opsmøget for at kunne bevæge sig mere frit, men lige så snart han går udenfor døren, smøger han den ned igen, eller også skifter han til den mere værdige dhoti som denne. Dhotien er lidt større og bindes med en snip trukket mellem benene og fæstnes ved livet så det giver et bukseagtigt udseende. (I gamle dage var det

forbudt for lave kaster at gå med påklædning ned over knæene. Dette forhold har stadig betydning).

Ind.A 46

SJAL

I visse områder, som nu i området ved D.C. Palu, kan det være en yndet del af mændenes påklædning (udendørs) at bære sjal. Det kan vikles om hovedet som en beskyttelse mod vind, sol og støv eller bare snoes om halsen til pynt.

Ind.A 47.

INDKØBSNET

Det vil meget tit være manden el. et af børnene, som foretager de nødvendige indkøb til husholdningen. For den traditionelle moral forbyder, at kvinden forlader huset eller i hvert fald landsbyen, hvis hun ikke er i følgeskab med en nær slægtning.

Ind.A 48a/48b

SANDALER

Kun sjældent bærer landsbyboere sko. Hvis det sker, vil det i reglen være et par "japanske" sandaler eller et par sandaler af typen her til ca. 5 kr. Sålerne er lavet af gamle bildæk.

Ind.A 49

BARNEKJOLE

Kjolen passer til et barn på ca. 2 år.

Ind.A 50

KYSE

Kyse er meget udbredt. Især for at dække for den stærke sol.

Ind.A 54

KAM

Når håret er gnedet ind i olie, skal det redes - og trækammen er endnu meget almindelig. Nogle kvinder lader den sidde i håret for at holde på det.

Ind.A 55

SPEJL

Spejlet bruges meget - for inderne er meget omhyggelige med deres udseende. De er også meget renlige: der bades hver morgen, og selv de fattigste får rent tøj på hver dag.

Ind.A 58

RØDT PULVER

Indiske kvinder laver hver dag en frisk prik eller plet i panden med farvet pulver, lak eller andre midler.

Ind.A 59

RØD LAK

Før i tiden fortalte mærkets farve og størrelse noget om kvinden - f.eks. antallet af børn, hendes alder, hendes kaste. De gamle regler gælder stadig i landsbyen -sort plet betyder ugift kvinde, rød plet gift kvinde - men i de større byer er kastemærket nu en slags make-up og bruges i alle farvenuancer på samme måde som øjenskygge og læbestift.

Ind.A 62

METAL BÆGER

Ind.A 63

MESSINGGRYDE

Gryder til madlavning. Messing er ikke så almindelig som den billige aluminium. (se Ind. A 64) Lergryden (ind. A 65) bruges af de fattigste mennesker; den koster måske 25 øre stykket, men går til gengæld let i stykker. Ris og "daal" -en slags gule ærter - er for inderen, hvad kartofler og sovs er for danskeren. Dertil spises forskellige grøntsager - ofte meget krydrede. Nogle spiser også kød og fisk.

Ind.A 64

Aluminiumsgryde.

Ind. A 65

Lergryde

Ind.A 66

PANDE

I det nordlige Indien dyrkes der meget hvede. Det spises som "chapaties": hvede males til mel, blandes med salt og vand til en blød dej. Dejen rulles flad som en pandekage (med Ind. A 67), gnides med lidt olie og steges på den tørre, varme pande. Resultatet kaldes en chapati (Prøv selv). Man spiser dem med en eller helst flere kogte retter, der serveres i små tallerkner som disse (Ind. A 68) eller måske bare på et blad.

Ind. A 67

DEJRULLE

Ind. A 68

ALUMINIUMSTALLERKEN

Ind.A 69/70/71

3 MESSINGBÆGRE

Man drikker altid vand til maden. Først spiser mændene og drengene, mens kvinderne serverer - derefter spiser kvinderne og pigerne. Det er en ære at servere for andre, fordi spisning efter hinduistisk tradition er omgærdet af megen opmærksomhed. At spise er nærmest et helligt ritual, og når man spiser, bør man ikke tænke på andet. Derfor sørger den der serverer, hele tiden for, at alt går rigtigt til, og at der hverken mangler mad eller vand.

Ind.A 72/73

MESSINGBÆGER OG MESSINGBAKKE

Dette lidt tungere messingbæger og bakke bliver taget i brug, når der er en gæst i huset. Så serveres der enten kaffe eller te med mælk og sukker og lidt at spise til. Man giver gæsten det bedste, man har – selv om det skulle betyde afsavn for en selv.

Ind.A 74

KLOKKE

Røgelsen, klokken og olielampen, der brænder med en bomuldsvæge og lidt planteolie (ind A 75 olielampe) er almindeligt udbredte dele til *puja* (tilbedelse, indvielse). Desuden lægges lidt røgelse (Ind.A 76) frugt eller nogle smukke blomster på Puja-stedet. Der vil også være et billede eller evt. en lille figur af den udvalgte guddom. - Der gøres ikke kun Puja hver morgen ved husalteret, men også ved specielle lejligheder. Især når man tager en vigtig ting i brug eller begynder på et arbejde. Det kan være en butik, der åbner, en bus, der starter, et nyt møbel - eller ved store begivenheder, som når høsten skal ind, ved fødsel eller død.

Ind.A 75

OLIELAMPE

Ind.A 76

RØGELSE

Ind.A 77 a-b

TÅRINGE

Det vil sikkert aldrig blive almindeligt at have ringe på tærne i Danmark. (ind. A 78 spiral tåringe). I Indien, hvor kun få går med sko og strømper bærer alle gifte kvinder en dobbelt ring på hver "ringtå", enten som spiralring eller som to separate ringe. Sandsynligvis betyder to ringe, at to mennesker lever sammen i ægteskab.

Ind.A 78

HALSKÆDE

Lyserød halskæde af blik med vedhæng af plastik og blik. Købt i Seraikella.

Ind.A 81 (a-c)

NÆSESMYKKE

Næsesmykket er nok det mest almindelige smykke for indiske kvinder og bæres uanset ens religion, kaste og ægtestand.

Ind.A 83 a-b

GRØNNE GLAS-BENGALSRINGE

Bengals ringe er - som navnet siger – egentligt fra Bengalen i det nordøstlige Indien, men kan nu købes overalt i Indien. Bæres især af piger eller af fattige kvinder. De er meget billige og der findes mange forskellige slags.

Ind.A 84

BABY-RANGLE

Indiske børn har ikke nær så meget legetøj som danske børn. Købt legetøj findes der ikke meget af. Den indiske industri har ikke haft brug for at afsætte sine produkter til børnene. I stedet for tages børnene så tidligt som muligt med i den fælles husholdning, får små pligter, og derefter også små rettigheder. Når børnene bliver større bliver også pligter og rettigheder større. - Børnene leger nok ligeså meget som danske børn, men de leger mere med hinanden eller med ting, som de finder rundt omkring.

Ind.A 85/86/87

3 seriehæfter

Nogen egentlig ungdomskultur i stil med vores kendes ikke (knallerter, smøger, plader, osv.). Dog vinder serieproducerede hæfter langsomt udbredelse - en vare, som ikke lægger beslag på en for stor del af industrien. Det er en meget høj moral, man finder i disse blade; i virkeligheden en ny måde at udtrykke den traditionelle moral, som kendes fra de gamle religiøse fortællinger: Mahabarata og Ramayana, hvoraf den sidste fortælles i samlingens skyggespil.

Ind.A 89/90

SKRIVEUNDERLAG OG TAVLE

Skriveunderlaget (89) bruges især i de små klasser hvor børnene ofte sidder uden borde, og er praktiske, da man alligevel skriver på alle mulige løse stykker papir. - Tavlen (90) bruges af de mindre børn sammen med en af de to typer kridt.

Ind. A 92

LÆNDEKLÆDE

Fra bondefamilie i Sydindien. Et lændeklæde er et stofstykke svøbt omkring lændepartiet, så der forekommer et længere eller kortere skørt der omslutter lænderne.

Ind. A 93

SARI

Indisk svøbedragt til kvinder. Bæres især af gifte kvinder. Sarien er skabt af ét stykke stof som svøbes og draperes omkring kroppen så det udgør et langt, dobbelt skørt

med længdefolder. Sariens folder giver bevægelsesfrihed foran og samtidig danner sarien et brystklæde, idet stoffet arrangeres over venstre skulder, samt et hovedklæde. Men i stedet for at lægge stoffet over hovedet kan man også sno stoffet om livet som et skærf, eller sammensnoet føre stoffet ind mellem benene, så dragten får lighed med en buksedragt. Da betegnes dragten 'Pudawei'. Mønstre og farver er forskellig fra region til region.

Ind. A 94 - 105

SKOLEBØGER som de bruges i delstaten Andhra Pradesh fra 1. til 10. skoleår. Sproget i skolebøger er dravidiske telegu eller engelsk. - De fleste bøger er trykt på statsejede forlag og har fast pris, men i samlingen er der også eksempler på en bog trykt på privat forlag, uden fast pris. Her følger en fortegnelse over bøgerne (fag - klasse - pris), der undtagen Ind.A. 96 alle er statsligt udgivet.

Ind.A 94 læsebog, 1 klasse, 10,80 Rs

Ind.A 95 læsebog, 2 klasse, 20,95 R

Ind.A 96 regnebog, 2. klasse, 1,80 Rs

Ind.A 97 læsebog, 3. klasse, 1,25 Rs

Ind.A 98 læsebog, 4. klasse, 1,25 Rs

Ind.A 99 læsebog, 5. klasse, 1,20 Rs

Ind.A 100 regnebog, 5. klasse, 1,40 Rs

Ind.A 101 biologibog, 5. klasse, 1,00 Rs

Ind.A 102 engelskbog, 5. klasse, 2,25 Rs

Ind.A 103 engelskbog, 6. klasse, 2,20 Rs

Ind.A 104 matematikbog, 8. klasse, 1,65 Rs

Ind.A 105 biologibog, 9. klasse, 1,75 Rs

Ind.A 106

SKOLETASKE

Børnene i underskolen har ofte en skoletaske af denne type, hvis de da ikke blot bærer deres sager med en snor om. Tasken fungerer også glimrende som madkasse og yder god beskyttelse mod tryk og støv.

Ind.A 108

BOG

India. Gammelt land - ny nation.

Ind.A 109

BOG

Calcutta en by i Indien

Ind.A 110

BOG

Shandi og landsbyen

Ind.A 111 (a-e)

Nyt fra Indien.

Ind.A 112

BOG

Hvorfor arbejder Skandi?

Ind.A 113

MAPPE

Ind.A 114

BOG

En landsby i Sydindien

Ind.A 115

HÅRSPÆNDE

Plastikspænde fra Seraikella

Ind.A 116

HÅRELASTIK

Grønt hårelastik med 6 forgyldte plastikringe på - fra Seraikella.

Ind.A 117

HÅRELASTIK

Hårelastik med grønt flettet snor der er sat fast som snoninger med ruderformet, forgyldt plastikpynt for enden af snoningerne. Stammer fra Seraikella

Ind.A 118

ARMBÅND

Rødbrunt armbånd med forgyldte mønstre. Købt i Seraikella.

Armbåndene her kaldes Kachuris, 'bangels' og de bruges af alle kvinder og piger. De bæres parvis så man altid har lige mange på hver arm. Ofte har kvinderne 10 eller flere Kachuris på hver arm. Til dette sæt hører der oprindeligt 12 ringe, 6 på hver arm. Et sæt kan godt bestå af armbånd af forskellige bredde. Det er så vigtigt at holde symmetrien således, at der forekommer de samme skift mellem brede og smalle bånd på hver arm.

Ind.A 119

ARMBÅND

Rødbrunt armbånd forgyldte mønstre fra Seraikella.

Ind.A 120

ARMBÅND

Rødbrunt armbånd forgyldte mønstre fra Seraikella.

Ind.A 121

ARMBÅND

Rødbrunt armbånd forgyldte mønstre fra Seraikella.

Ind.A 122 (a,b)

HALSKÆDER – PERLER

2 stk. halskæder af hvide plastikperler fra Seraikella. Det lokale navn for dem er 'Konthi Mala' hvilket betyder 'perle'.

Ind.A 123 (a,b)

ØRENRINGE

Et sæt forgyldte ørenringe med en hvidplastikperle i midten - fra Seraikella.

Ind.A 124

HALSKÆDE

Rød

Ind.A 125

HALSKÆDE

Plastik

Ind.A 126

HALSKÆDE

Sølv

Ind.A 127 a-e

ARMBÅND

Plastik

Ind.A 128 a-d

ARMBÅND

Plastik

Ind.A 129

ARMBÅND

Glas - blå

Ind.A 130

HALSKÆDE

Blå

Ind.A 131

KLADDEHÆFTE

Ind.A 132

World travel map

Tekster til fotostater

Fotostat 1

Hovedgaden i D. C. Palli, Andhra Pradesh.

D. C. Palli er en syd-indisk landsby med ca. 1400 indbyggere. Den adskiller sig ikke fra andre små landsbyer i Andhra Pradesh, dersom den ikke var hjemstedet for en skyggespiltrup, der gennem flere generationer har boet her.

Billedet viser hovedgaden, der fører hen til busholdepladsen ved landevejen, hvor de lokale busser standser. Husene er lerklinede og tækket med rishalm. På den hvidkalkede facade er der på begge sider af døren fordybninger i muren med plads til træfigurer, der forestiller elefantguden Ganesh. Han tilbedes, da han kan bringe held og fremgang.

Fotostat 2

Skyggespiltruppen i D. C. Palli.

Truppens medlemmer er forsamlede uden for skyggespillerens hus. Han hedder Kumar Raja Rao, og han ses på billedet som nr. tre fra venstre. I landsbyen kaldes han Raja (Radja). Alle truppens medlemmer er i familie med hinanden. Til venstre for Raja står hans svoger og dennes søn. Til højre for Raja følger hans ældste søn, hans ældste søster, hans brodersøn, hans fætter (næsten skjult), brodersønnens kone, hans yngste søster og dennes søn. Truppens medlemmer bor i landsbyer i umiddelbar nærhed af D. C. Palli. Mændene har i deres landsby et lille stykke jord, hvor de dyrker ris og grøntsager i regntiden (monsunen). Skyggespiltruppen er en professionel teatergruppe, der i den regnløse periode tilbyder forestillinger til befolkningen i de omkringliggende landsbyer.

Men truppens medlemmer kan ikke leve af at spille skyggespil. I de senere år har de lært sig en anden teateform, Veedhi Natakam, hvor de selv er skuespillere.:Veedhi Natakam opføres også i landsbyerne. Oversat betyder Veedhi Natakam "teater på gadehjørnet", da det opføres på landsbytorvet eller hvor to veje mødes.

Fotostat 3

Skindfremstilling.

Raja, lederen af skyggespiltruppen, forarbejder selv det gedeskind, hvoraf skyggeduk-kerne fremstilles. Når hårene er fjernet, bliver skindet skrabt på begge sider indtil kun den seje læderhud er tilbage. Herefter skal skindet tørres i solen. Det anbringes på nogle tøjstykker på jorden og strammes ud ved hjælp af søm og spidse pinde. Efter nogle timer er skindet tørt, og det er nu gennemskinneligt som pergament og har en lysgullig farve. Gedens haledusk benyttes som hoveddekoration på skyggedukker, der forestiller komiske figurer. (Se nr. 16 i mappen med "skyggespildukker fra Andhra Pradesh). Da skyggedukker er mere end 150 cm høje, bruges der omtrent to skind til hver dukke.

Fotostat 4

En skyggedukke bemales.

Rå-ja nevø, Thirpal, er ved at bemale en skyggedukke. Hovedfarverne er rødt, sort og grønt og deres indbyrdes blandinger. Oprindeligt anvendtes planteudtræk og sod, men nu anvendes industrifremstillede farver, som kan købes på markedet i Atmakur, en større by 25 km fra landsbyen.

Fotostat 5

Indgang til værkstedet, hvor skyggedukkerne fremstilles.

Forarbejdning af gedeskindet og fremstilling af skyggedukker foregår i gården og på verandaen uden for det lille værksted i D. C. Palli, som ledes af Rå-ja. Han får en lille sum penge pr. måned af regeringen i Andhra Pradesh for at lede denne hjemmeindustri af skyggedukker. Derved opretholder regeringen dette ældgamle kunsthåndværk. Flere af Rajas dukker sælges til de store byer i Indien. Inde i værkstedet findes truppens egne skyggedukker, som benyttes i forestillingerne. Truppen ejer ca. 250 dukker, som er pakket ind i et stykke klæde. I værkstedet opbevares også det øvrige udstyr til en forestilling, dvs. lærred, lamper og forhæng, men også de redskaber, der bruges til fremstilling af skyggedukker: kniv, saks, dorn (redskab til at lave huller med) farver og pensler. Skiltet, der ses på billedet, fortæller på engelsk og på telugu, det sprog der tales i Andhra Pradesh, at værkstedet findes her.

Fotostat 6

Teaterhuset bygges.

Det er ca. 5 m bredt, 4 m højt og 2 m dybt, og det bygges af det materiale, der er for hånden: pæle, bambusstænger og grene. Gulvet er hævet 1/2 m over jordoverfladen og laves af gamle døre og planker fra vognbunde. Konstruktionen bindes sammen med reb. Bagvæg og sidevægge beklædes med tykt, blå bomuldsstof, som lyset ikke kan trænge igennem. På taget lægges en presenning. På forsiden ud mod publikum skal det gennemsigtige skygge-spillærred anbringes. Landsbyens børn er med til at bygge teaterhuset. De hjælper Raja med at bære døre og planker hen på torvet, hvor teaterhuset opføres

Fotostat 7

Kommunekoh-Eoret i D. C. Palli.

Kommunekontoret er et af de få moderne huse i landsbyen. Der er ikke fast kontortid og personale. Den lille by administreres fra Atmakur. I husets forreste rum opbevares tre hestefigurer af træ. Ved årlige processioner føres landsbyens lokale guddomme omkring på egnen anbragt på hestenes rygge. På kommunekontorets tag ses en højtaler, hvorfra filmmusik og nyheder brøles ud over landsbyen. I 1970 fandtes landsbyens eneste radiomodtager inde i kontoret. I 1972 var der flere transistorradioer i byen, men stadig ingen elektricitet. Plakaterne reklamerer for filmforestillinger i nye biografer i Atmakur.

Fotostat 8

Siva templet.

På torvet ligger et gammelt Sivatempel. Det kunne trænge til et gennemgribende restaurering, for tilsyneladende ligger det ubeskyttet hen. Templet benyttes heller ikke regelmæssigt. Kun en enkelt gang om året kommer der en præst fra et andet tempel, en brahmin, medlem af den øverste kaste, og foretager ceremonier for guderne. På billedet ses tohjulede oksekærrer. Markedshjul og -vogne laves af træ af hjulmageren i landsbyen.

En tordenbyge, en forløber for regntiden, har på kort tid forvandlet torvet til en sø. Regntiden (monsunen) begynder som regel i begyndelsen af juni og varer til slutningen af september.

Tekster til supplerende FOTOSTATER;

Fotostat 1

Murstens-fremstilling.

En velhavende inder vil gerne udvide sit hus og har sat folk i gang med arbejdet. Mindre velhavende laver som regel selv deres mursten. Fint ler og vand blandes sammen ved at manden tramper i det med fødderne. Pigen (ca. 9 år) henter vandet i krukker, der er formet sådan, at et reb let kan bindes om, før de sænkes ned i brønden.

På billedet kan vi også se de to almindeligste transportmidler i Indien: oksekærren og cyklen. Denne slags oksekærre - lavet næsten udelukkende af træ - er i århundreder blevet trukket af sted på Indiens ujævne jordveje. Kærren her trækkes af eet dyr, enten en okse eller en vandbøffel. Cykler laves nu i millionvis. De er solide og behagelige transportmidler. Læg mærke til de kæmpe store fjedre i sadlen. Dias 81 - 96 viser, hvordan man laver mursten.

Fotostat 2

Hvilepause på verandaen.

En hvilepause på verandaen først på eftermiddagen. Huset er lerklinet, verandaens tag er konstrueret af bambus og elefantgræs. På gulvet spredes vrid blandet med komøg for at holde på støvet; det giver en mørtelagtig overflade. Den lille bunke brænde i forgrunden er til salg. Huset er også café. Her mødes folk fra lavere kaster. Det er kvinden i midten, der driver caféen.

Fotostat 3

Lille pige.

En lille indisk pige på ca. 1 år med den typiske kyse, der bruges til værn mod sol og træk. Hendes hænder er bundet ind i en slags luffer, så hun ikke kan pille i sine sår'. Hun er et af de mange millioner kasteløse børn. Hendes fremtid er et liv i fattigdom.

Fotostat 4

Husalter.

Et husalter, bygget ind i muren. Alteret er pyntet med to olielamper, som kan brænde bomulds-væger stukket ned i f. eks. kokosolie. I krukken er der helligt vand. Klokken (i midten) og røgelse (bag billedet helt til højre) er også ting, der bruges til de hellige ritualer. Som regel ofrer man frugter og blomster - d.v.s. man gør PUJA (se dias 14). Inde i selve skrinet står to gude-relieffer, en lille statue og fotografier af hellige mænd. Andre ting af betydning – eller som er kostbare - sætter man oven på husalteret. De fleste huse i Indien har sit hellige sted med et husalter, men i byerne er der mange huse under husalter.

Fotostat 5

Køkkenet.

Køkkenet er kvindens plads. Tit har gæsten slet ikke lov til at komme dér, og familiemedlemmer kan også blive sendt ud derfra. Der er meget arbejde i køkkenet, mange timer hver dag. Desuden skal der hentes brænde, vand, mad, males korn og meget mere. Alt arbejde foregår på gulvet under stor renlighed. I dette køkken blev der installeret elplader for et par år siden, men bedstemor har ikke vænnet sig til dem endnu. I de fleste hjem foregår madlavningen over åben ild.

Fotostat 6

En familie.

Venlighed og glæde lyser ud af disse ansigter. Familien her er blandt de få heldige, der bor i et murstenshus, og hvis medlemmer bliver mætte hver dag. Alligevel er de fattigere end de fattigste i Danmark; De kan være glade, fordi de ikke kender til ensomhed og aldrig er de alene. Hver dag er der brug for hvert eneste medlem af familien, for at familien kan fungere (prøv at sammenligne med en dansk familie). De har brug for hinanden hele livet igennem.

Billederne er taget i vinteren 1974/75 i delstaten Andrah Pradesh.

Tekster til billedserie A

1.

D. C. Palli, som landsbyens navn er forkortet til, ligger 1 km fra den asfalterede landevej mellem distrikts-hovedstaden Nellore mod øst og Gooty på højsletten i Andhra Pradesh. Fra vejen kan man ikke se selve landsbyen, som ligger skjult i en lund af akacietræer.

Landsbyen adskiller sig ikke ret meget fra andre små landsbyer på højsletten. Her er ca. 550 husstande, som hovedsagelig ernærer sig ved agerbrug, også vandbøfler og køer, og som i andre tørre områder, geder.

Tidligt om morgenen drives flokke af geder over landsbyens torv.

2.

Landsbyens befolkning er opdelt i ca. 10 kaster foruden dem, der ikke tilhører nogen kaste. De bor lige uden for landsbyen. Lidt vest for landsbyen ligger et reservoir, kunstig sø, til opsamling af regnvand under monsunen, som starter i begyndelsen af juni og varer til oktober. Reservoiret vil til den tid være omdannet til en sø, og landskabet vil fremtræde frodigt og grønt. Hver landsby har sit reservoir, da det drejer sig om at opbevare så meget regnvand som muligt til kunstvanding. Ved et uvejr i 1964, brød reservoirets dæmning sammen. Den er ikke siden blevet repareret. Det har bevirket, at der siden bruddet ikke har været vand til mere end én afgrøde om året.

3.

I maj måned revner leret i reservoirets bund i tørken. Kun en lille bæk snor sig gennem reservoiret. Befolkningen i D. C. Palli mener, at byen ikke får nok økonomisk hjælp fra kommunen. Det er grunden til, at dæmningen endnu ikke er blevet istandsat. Bønderne mener, at alle penge, der bliver betalt i skat i området, bliver brugt i Atmakur, en større by i området, ca. 25 km fra deres egen landsby. I Atmakur er der vand i reservoiarerne hele året, og derfor kan der høstes ris to gange om året, og iøvrigt dyrkes grøntsager hele året.

4.

I lunden der omgiver landsbyen, er der flere steder udbygget dybe bassiner i klippeundergrunden. Her opbevares også regnvand til brug til vask, bad og rengøring. En trappe hugget ind i stenvæggen fører ned til brønden. Et af disse bassiner bliver benyttet til tøjvask. Kvinden hentet vand i en messingkrukke, som bæres på hovedet hele vejen fra brønden til hendes hus.

5.

Øst for dæmningen findes brønden med drikkevand. Brønden er ca. 8 m dyb men utildækket, så blade og vissent græs med vinden kan føres ned i brønden. Men vandet er køligt og velmagende. Morgen og aften går landsbyens kvinder til brønden med deres messingkrukker. Ved hjælp af en blikspand og et langt stykke reb, kan

vandet hejses op. Brønden er et mødested for byens kvinder, og dér udveksles nyhederne. Dagen igennem er børnene forsamle! Ved brønden. Det kan forekomme, at de tager sig et styrtebad ved hjælp af blikspanden.

6.

Der er også kølighed og skygge at finde under det store gamle træ på dæmningens østside. Der er sjældent vindstille her ved dæmningen. En varm luftstrøm blæser i forårs månederne inde fra højsletten. Dæmningen, der er ca. 1 1/2 km lang, er opført tværs over en sænkning. Toppen af dæmningen benyttes til en sti, der fører over til en nabolandsby.

7.

Den ubetydelige mængde vand, der i den tørre tid kan opsamles, anvendes af vaskemændene. Fra bredden af nogle lavvandede damme øst for dæmningen høres fra morgen til aften nogle klaskende lyde, der fremkommer, når det våde tøj bankes mod de flade sten, som benyttes i vaskeprocessen. Bag--efter lægges tøjet til tørre i solen.,

8

Skulpturer hugget i sten, der forestiller elefantguden Ganesh, ses på dæmningens skråning. Ingen kunne give nogen forklaring på, hvorfor skulpturerne var anbragt her. Ganesh, som er søn af Siva, en af Hinduismens mest betydende guder, er en lykkebringende gud. Det lille samfunds velfærd og markernes frugtbarhed er afhængig af mængden af det opsamlede regnvand. Der var dog ingen tegn på, at der blev foretaget ceremonier ved gudebillederne på dæmningen.

9.

På landsbyens torv ligger et gammelt Siva tempel. Det kunne trænge til en gennemgribende restaurering, for tilsyneladende ligger det ubeskyttet hen. Templet benyttes heller ikke regelmæssigt, kun en enkelt gang om året kommer der en præst (en brahmin, medlem af den øverste kaste), fra et andet tempel og foretager ceremonier for guderne.

10.

Midt for indgangen til templet, ses frugtbarhedssymbolet Siva Lingam. Den cirkelformede skål af sten er ca. 60 cm i diameter.

12.

I rummet til højre findes et relief af Sivas hustru Parvati. Siva-dyrkelse er især de øvre kasters form for hinduisme, som ikke kan opretholdes i D. C. Palli i dag, da der ikke er brahminere i landsbyen. Tempelruiner på strækningen mellem D. C. Palli og Atmakur synes, ligesom Siva templet, at fortælle, at der tidligere har været grundlag for denne form af hinduisme på egnen.

13.

Den jævne mands hinduisme behøver ikke noget tempel. I det nye kommunekontor i D. C. Palli opbevares tre træfigurer der forestiller heste. Ved en årlig ceremoni bæres gudebilleder omkring på hestene i landsbyen. Det drejer sig om lands-bysamfundets specielle guder - oftest gudinder - hvis magt er begrænset til landsbyen og nærmeste omegn. Det er lokale guder, der beskytter landsbyens marker, sikrer kvindens frugtbarhed og beskytter beboerne mod sygdomme.

14.

De dyrkede marker ligger flere km fra landsbyen. Tidligt om morgenen spændes bøfler for vognen, og først efter mørkets frembrud vender bønderne tilbage.

15.

Om dagen synes landsbyen næsten affolket. Af voksne mænd er der kun de gamle og nogle håndværkere tilbage. Alle håndværkere, der findes her, har forbindelse med landbruget. Der er en smed, en hjulmager og en rebslager.

16.

Husene er bygget af ler og tækket med rishalm. Det er materialer, der giver kølighed indendørs. Mange ønsker dog at få et moderne hus af beton eller af mursten

17.

I D. C. Palli findes imidlertid et kunsthåndværk, der gør denne landsby til noget særligt. Her har gennem fire generationer boet en skyggespil-trup. Herfra er truppen vandret ud til de omkringliggende landsbyer, og her har mændene i truppen fremstillet deres skyggespilfigurer af gedeskind. Her er truppens leder, der hedder Raja (Radja), i færd med at fjerne hårene fra et gedeskind. Først bliver skindet dyppet i varmt vand, derefter er det muligt med en kniv at fjerne alle hårene og skrabe skindet, så det er tyndt men samtidigt stærkt. Herefter bliver skindet spændt stramt ud på jorden og tørret i solen.

18.

Det tørrede skind er pergamentagtigt, gennemskinneligt og har en lysgullig farve. Uden skabelon og med ganske få redskaber tegner Raja skyggespilfigurer på skindet. Her er han ved at forsyne en skyggedukke med huller og udskæringer, som fremtræder som smykker og dekorationer, når skygge-spilfiguren gennemlyses under spillet. Her bruger han en dorn og en skarp kniv og en planke til underlag.

19.

Rajas nevø, Thirpal, er ved at bemale en skyggedukke. Hovedfarverne er rødt, sort og grønt og deres indbyrdes blandinger. Oprindeligt anvendtes planteudtræk og sod, men nu anvendes industrifremstillede farver, som kan købes i Atmakur. Dukken, der er ved at blive bemalet, er en kvindelig dæmon, der hedder Surpanaka.

Regeringen i Andhra Pradesh aflønner Raja for at holde denne hjemme industri af skyggedukker i gang. Nogle af Rajas skyggedukker bliver solgt i New Delhi eller i andre af de store byer.

20.

Den færdige dukke anbringes i spænd i en bambuspind, der er flækket en ca. 9/10 af pindens længde. Resten af pinden er håndtag. Dukken rider i den kløft, der fremkommer, når pinden flækkes. Bambuspindens to halvdele sys på med en solid snor, og stiver derved dukkens krop og hoved af. Armene føres med tynde bambus- eller metal s fænger, der gøres fast til dukkens håndflader.

Tekster til billedserie B

1.

Skyggespillet vises fra et teaterhus, der opføres på landsbyens torv. Ved 15-tiden, en eftermiddag når den værste middagshede er forbi, går Raja - lederen af truppen - i gang med at grave huller til de fire hjørnestolper, som er skyggespilhusets bærende konstruktion.

Det er et hårdt arbejde at få hullerne dybe nok i den hårdtstampede, tørre jord på pladsen foran templet.

2.

Det tager 5 timer at bygge teaterhuset. Tværbjælkerne mellem stolperne bindes fast med reb, der bruges ikke søm. Hjørnestolperne ud mod pladsen hælder skråt fremover, og angiver den hældning, skyggespilskærmen vil få. Hver gang, der er skyggespilforestilling i landsbyen, bygges teaterhuset på det samme sted.

Raja anvender det materiale, der er for hånden. Gamle døre og planker kan bruges til gulv i teaterhuset. Gulvet hæves 1/2 m over jordoverfladen.

3.

Raja og hans medhjælpere når lige at få stilladset til huset bygget færdigt, inden det bliver mørkt. Derefter må de arbejde videre ved lyset fra petroleumslamper. Bagvæggen og siderne beklædes med mørkt, blåt stof, og taget dækkes med presenning. Raja leder selv opbygningen af skygge-spilhuset, og mange børn går ham til hånde.

4.

Landsbyens indbyggere følger interesseret opbygningen af teaterhuset. Skyggespilforestillinger er ved at være en sjælden begivenhed, da de nu må konkurrere med biograferne. (Se fotostat 6). I en større by 25 km fra landsbyen er der biograf.

5.

Teaterhuset er ca. 5 m bredt, 4 m højt og 2 m dybt. Raja er i færd med at anbringe et smalt stykke sort stof lige ovenover skyggespillærredet, som er ved at blive bundet fast. Det skal forhindre at lys slipper ud mellem taget og skyggespillærredet.

6.

For at kunne spille skyggespil må man have en gennemsigtig skærm lavet af tyndt lærred, som lyset fra en lyskilde kan trænge igennem. Tidligere brugte man hvide sari'er, som landsbyens vaskemænd gratis skulle stille til rådighed. Nu benyttes et tyndt, gazeagtigt hvidt stof, der kaldes "manchester".

Skyggedukkerne føres mellem lyskilden og skærmen, og deres form, farve og udskæring aftegner sig som skygger på det stramt udspændte lærred.

7.

Her skimter man Raja gennem det tynde lærred, der er fastgjort til hjørnestolper og tværbjælker.

8.

Raja benytter nogle lange spidse torne "Tumma Mulla" til at fjerne folderne og stramme lærredet mere ud. Disse torne får man fra akacietræerne, der vokser rundt om landsbyen. "Tumma Mulla" bruges også til at fast gøre et stykke sort stof til den nederste kant af skærmen. Det sorte klæde når helt til jorden og er så tæt, at lyset inde fra teaterhuset ikke kan trænge igennem.

9.

Ved 21-tiden samles truppen i teaterhuset og forbereder nattens forestilling. Dukkerne stilles op, og belysningen passes til.

I indledningen til spillet præsenteres hovedpersonerne på skærmen. Så véd tilskuerne, hvilken forestilling der vil blive spillet. Skyggespillærredets hældning fremover forhindrer dukkerne i at skride ned. For at holde dukkerne tæt ind til lærredet benytter førerne nogle lange smidige bambuspinde, der holdes i spænd ved hjælp af et reb, stramt udspændt fra hjørnestolpe til hjørnestolpe.

10.

Skyggespiltruppen består af professionelle dukkeførere, musikere og sangere. (Se fotostat nr. 1 af truppen).

Kunsten at spille skyggespil er et familieforetagende. Traditionen nedarves fra fader til søn. Kvinder medvirker også som sangere og musikere. Det er værd at lægge mærke til, da der er tradition for, at det er mænd, der er professionelle dukketeaterkunstnere i Indien.

I vore dage kan man dog ikke leve af at spille skyggespil, og dukkeførerne må derfor også ernære sig som håndværkere og småbønder. Raja har et beskedent jordstykke på 2 acres, 5 køer og 2 bøfler foruden fjerkræ.

11.

Truppen består af 4 sangere og musikere og 4 dukkeførere, som alle må have plads i det smalle teaterhus. Indgangen er i siden, og er truppen først gået i gang med forestillingen, forlader ingen som regel huset i de 6-8 timer, forestillingen varer.

12.

Den gammeldags lyskilde var olielamper af metal, der blev ophængt i en række i højde med dukkeførernes hoveder ca. 60 cm fra skærmen. Men jordnøddeolie, der bruges i lamperne, er kostbar, og da olielamperne desuden medfører en risiko for brandfare, er man gået over til at bruge en slags petroleumslamper, der kaldes

petromaxlamper, som giver et blåligt og mere koldt lys end belysningen med olielamper.

For at demonstrere den gamle belysningsmetode benyttede truppen i D. C. Palli 6 olielamper af jern forsynet med skaft til ophængning. I bunden af jernbeholderne blev der lagt et lag kogedning og 4 væger. Bag ved petromaxlampen ses 3 olielamper.

13.

Historien i skyggespillet hentes fra de gamle religiøse heltefortællinger eller epos, som kaldes Ramayana og Mahabharata.

Inden handlingen begynder præsenteres tilskuerne for hovedpersonerne, som stilles op i en række bag lærredet. Tidligere opførtes skyggespil i forbindelse med tempelfester, især ved festerne for en af hinduismens tre overordnede guder, Siva, som er skyggespillets skytsgud.

Derfor afsynges der i begyndelsen af alle forestillinger bønner til guden Siva.

Forestillingen starter med en dans af elefantguden Ganesh. Ganesh er søn af Siva, og han påkalde sig altid før gennemførelsen af vigtige handlinger som teaterforestillinger. Det menes, at Ganesh bringer held og fremgang ved at overvinde forstyrrende ånder og underguder.

Man kan let kende Ganesh på snablen, og da han regnes for at være en gud, er han ligesom hovedpersonerne i spillet pyntet med en hovedkrans. (Yderst til venstre på scenen).

14.

De populære skyggespil er fra Ramayana og handler om guden Ramas kamp mod dæmonkongen Ravana. Rama er på en gang menneske og gud. Hinduerne tror, at guden må fødes på jorden som menneske for at overvinde det onde. Rama er guden Vishnu, en anden af de tre overordnede guder, som fødes som prins i kongeriget Ayodhya i Nordindien. På grund af en række forviklinger ved hoffet i Ayodhya landsforvises Rama, og han må opholde sig i skoven Dan-daka i 14 år. Under landsforvisningen ledsages han af sin hustru Sita og sin broder Laksmana.

Efter traditionen skildres Rama som en meget mørklødet person, og han fremstilles som skyggedukke med en indigo (blå-grøn) ansigtsbemaling.

15.

Skyggedukkerne i Andhra Pradesh kan være op til 2 meter høje. De er meget bevægelige og undertiden skal der være to førere til at føre de mere indviklede dukker.

Dukkerne kaldes skyggedukker, men det ville være mere korrekt at benævne dem "gennemskinnelige billeder" eller transparenter, da tilskuerne foruden dukkens form også ser dens farver og tegnede mønstre.

16.

Under opholdet i skovene lykkes det den onde konge Ravana at bortføre Sita. Han bringer hende til sit palads i Lanka, øen Ceylon.

Under fangenskab her opholder Sita sig i paladsets have omgivet af dyr og fugle. Som vist på dukken, længes hun efter sin husbond Råma.

17.

Ravana har i Lanka en hær af dæmoner, som kaldes Raakhasaer. De har uformelige ulvelignende kroppe og lange spidse tænder.

Da Ravana er ved at opgive håbet om at kunne overtale Sita til at indgå ægteskab med sig, sender han nogle af sine soldater til hende for at true hende.

18.

Laksmana skildres med en lys, rødlig ansigtsbemaling. Han er en stor kriger, har et iltet temperament og broderen Rama må ofte berolige ham.

Hinduerne anser både Sita og Laksmana for at være guder, men hovedpersonerne i Ramayana tjener desuden som forbilleder til efterfølgelse. Ægteskabet mellem Rama og Sita er det ideelle ægteskab, ligesom venskabet mellem Rama og Laksmana er det ideelle ven- og broderskab.

19.

Laksmana møder abegeneralen Hanuman, som bringer Rama og Laksmana til abekongen Sugriva, og der slutes venskab mellem brødrene og abefolket. Hanuman og Sugriva lover at hjælpe med at finde Sita.

20.

Helten i Ramayana er Hanuman, den udødelige, søn af vindens gud, Vaayu. Hanumans evne til at forandre sin skikkelse og svulme "som havet ved højvande" illustreres ved et sæt af skyggedukker af tiltagende størrelse. Hans styrke fremstilles ved saltomortaler og spring.

21.

Hanuman lover brødrene troskab.

22.

Den tihovede Ravana kalder på én gang på beundring, undren og afsky. Hans ærgerrighed og snedighed (snuhed) udtrykkes både gennem en overdådig ornamentik og voldsomme dansende bevægelser.

Ravana er den faldne gud. Han har intelligens og visdom, men han lader sig styre af onde magter.

23.

Skyggespillærredet udnyttes således, at flere scener kan fremstilles samtidigt. Til venstre rådfører Ravana sig med en Raakhasa. Til højre bringer Hanuman Rama's ring til Sita. Hanuman har her omskabt sig til en lillebitte abe. Yderst til højre ses Laksmana.

24.

I skyggespillet forekommer komiske mellemspill, der afbryder den egentlige handling. Det skaber afveksling og giver truppen lejlighed til frit at spille om (improvisere) aktuelle begivenheder i landsbyen. Her viser Raja den komiske ægteemand Juttu-Polu-Gadu.

25.

Her ses Juttu-Polu-Gadu's kone Bangarakka.

26.

Scenerne med det komiske ægtepar vækker munterhed og latter. De henvender sig direkte til publikum. Alle husstande i landsbyen omtales, og der siges vitser om de tilstedeværende tilskuere.

27.

En tredje komisk skikkelse er Busa-kadu, som her ses sammen med ægtemanden. Han gør grove tilnærmelser til Bangarakka, hvilket også vækker stor munterhed. Kampscenerne mellem ægtemanden og rivalen er det komiske højdepunkt i spillet.

28.

Her forsøger Ravanas hustru Mandodari at overtale ham til at udlevere Sita til Rama, men Ravana ønsker ikke at lytte til gode råd.

29.

Ravanas hofdamer forsøger at overtale Sita til at give efter for Ravanas ønske. Da Sita ikke vil lytte til dem, truer de hende.

30.

Skyggespillet om "Sitas befrielse" slutter med, at Sugrivas abehær bygger en bro til Lanka, indtager Ravanas rige og dræber dæmonkongen.

31.

Der arrangeres kun skyggespil, når en rig bonde eller et tempel betaler en forestilling, som er gratis for indbyggerne i landsbyen. Der kan også arrangeres skyggespil i anledning af et bryllup, da det anses for at behage guderne at give en forestilling. Blot det at overvære en forestilling, mener man, er lykkebringende.

Publikum sidder på medbragte bastmætter på jorden. Kvinderne sidder i smågrupper, og de har de mindste børn hos sig. Det varer ikke længe, inden børnene falder i søvn på måtterne eller på den bare jord.

Nogle af tilskuerne har petroleumslamper med, som er tændt hele natten igennem. De fleste af mændene sidder eller står i udkanten af pladsen. Bortset fra de komiske mellemspill, der kommer en 4-5 gange i løbet af nattens forestilling, kan man ikke notere voldsomme reaktioner hos tilskuerne.

32.

Ved 5-tiden om morgenen, når solen er ved at stå op, slutter forestillingen med afsyngelse af taksigelseshymner.

33.

Her i tørtiden kan truppen vandre videre for at give forestillinger i landsbyer i nærheden. Hele udstyret bringes med enten til fods eller med oksekærre. Man udviser stor respekt for bylten med de ca. 100 dukker, der bruges i en forestilling. I sammenpakket tilstand fylder de ikke ret meget, men de repræsenterer truppens formue og eneste værdifulde ejendele.

Tekster til billedserie C

v/Hans Venge 1977

Landsbyen generelt og mandsarbejde. (1-24)

1.

Et gammelt hinduistisk tempel ligger afsides højt på en bjergskråning. Morgensolen er netop ved at stige op over bjergkammen.

2.

Vi vender os mod nord. Vejen snor sig over sletten mod byen Hospet. Helt til venstre i billedet ses landsbyen Amaravati, hvor de fleste af de følgende billeder er taget. Vi er i staten Karnatka - en af de fire dravidisk-sprogede stater i Syd-Indien.

3.

For foden af bjerget støder vi på en række arbejderboliger, nogle med græskar voksende på taget. En lille pige kommer ud i morgensolen.

4.

Amaravati er en almindelig landsby med ca. 500 indbyggere. Vi ser en gade, som beboes af fortrinsvis landarbejdere og små landejere. Mange af dem tilhører en Shiva-dyrkende sekt, der hedder Lingayat. Lingayats er nemme at genkende, fordi de laver tre hvide striber på tværs af panden. Striberne skal egentlig laves med hellig aske fra brændt kogødning, men man bruger også andre slags hvidt pulver.

5.

Her bor en politibetjent - selv om huset er muret og pænt er det let at se at hans løn ikke er ret stor. Denne politimand har derfor to magre køer stående bag huset - de giver lidt mælk men får for lidt og for dårlig føde.

6.

En gammel mand og hans kone på trappestenen foran deres hus - et godt muret hus. Manden arbejder ikke længere, men har haft råd til at bygge sit eget...

7.

...tempel, hvor han hver morgen går hen og beder og ofrer. Templet er fyldt med gamle statuer og gudebilleder ... gitteret beskytter dem om natten. Bag templet er en særlig god brønd, hvor folk fra landsbyen får lov at hente friskt, sødt drikkevand. Der er ikke indlagt vand nogen steder i landsbyen.

8.

Her står vi i de kasteløses kvarter i landsbyen - de bor alle i stråtækte, lerklinede hytter med lerstampede gulve. Det er værst at bo i husene i regntiden, som varer to-

tre måneder. Det kan være en slem tid at komme igennem, når vandet begynder at opløse væggene og gulvet bliver mudret. De kasteløse har deres egne templer og deres egne brønde - de ses ikke andre steder. Mange af de gamle regler for omgang med de kasteløse virker stadig, selv om regeringen officielt har ophævet kasteskellene og forsøger at udjævne den sociale ulighed. Bl.a. kan børnene her gå gratis i skole - et tilbud, som oftest kun benyttes i et par år. Længere kan familien ikke undvære børnenes arbejdskraft.

9.

Således bygger de kasteløse deres hytter - først rejses et skelet af træstolper og grene...

10.

...og væggene tættes med en slags tagrør..

11.

Taget tækkes med strå. Hytten er færdig på en dags tid.

Senere kan den evt. lerklines. - I baggrunden ses et ufærdigt tempel. Bygherren døde, og sønnerne har ikke kunnet enes om at færdiggøre byggeriet. Nu har en fattig familie lejet et hjørne af grunden.

12.

Her ser vi det, der i Danmark svarer til spade og trillebør. Drengen bruger en skovl, der ligner en hakke til at skovle jorden op i den flade kurv. Når den er fuld bæres jorden bort. Foran på jorden ligger et par koste til at holde pladsen foran huset ren.

13.

En mand er ved at lave en seng. På en ramme af glatte stærke grene udspændes reb på kryds og tværs. Det bliver husets første seng - ellers sover man på tynde rørmåtter på gulvet. Sengen laves fordi mandens datter skal føde.

14.

Senere på dagen sidder datteren på sengen sammen med en anden kvinde, som skal føde på den bagefter. Moderen er ved at give dem noget sødt at spise: man gør puja, dvs. sengen indvies. I Indien indvier man altid en ny ting, inden den tages i brug - det giver den rigtige start på en ny række begivenheder.

15.

Det er mændene, der arbejder med okserne. Her er en specialist ved at ordne hornene på en stud. Først flækkes det gamle bemalede hornlag af.

16.

Så skræbes det friske hornlag glat - det pudses helt fint.

17.

Nu bores der et hul nær spidsen af hornet. Her skal der sidde en messingsplit, der holder på en messingdubsko. Dubskoen beskytter dels mod det spidse horn, dels er det vældig fint at se på. Ved en festlig lejlighed males hornene også; ja, hele oxen pyntes med blomster og farve. Læg mærke til bore "maskinen" - det er manden med ryggen til, der er "maskine".

18.

Her er det værktøj, der har været brugt til arbejdet. Nu kan der gøres parat til de nye horn.

19.

Oksen er stadigvæk helt uundværlig i det indiske samfund, bl.a. til transport. Her flyttes et skab på en kærre.

20.

Det andet og lige så vigtige dyr i den indiske husholdning er vandbøflen. Vandbøflerne anvendes til trækdyr, og man kan få mælk fra dem. Vandbøflerne har fået deres navn, fordi de elsker at plaske og pruste rund i vand og mudder.

21.

Vi skal se, hvordan man laver Brahmi-olie. Brahmi-olie er en plantemedicin, der hjælper på smerte både i hoved og krop. Den smøres på huden, der hvor man har ondt. Først plukkes en mængde Brahmi-blade ude langs overrislingskanalerne.

22.

Bladene transporteres hjem, vaskes og knuses så under den store, runde sten. De to mænd ruller den tunge sten frem og tilbage.

23.

Saften samles nu op og filtreres. Den blandes med kokusolie.

24.

Nu koges væsken, indtil al vandet er fordampet. Massen hældes på dåse - eller kan også fordeles i små flasker og sælges. Manden på billedet her har førhen levet af dette arbejde - nu arbejder han på en sukkerfabrik.

Kvindearbejde (24-48)

25.

Det er morgen. Kvinderne er allerede oppe, har hentet vand og er i gang med madlavningen.

26.

Når manden og de store børn er gået skal der fejes både inde i huset og udenfor.

27.

Foran indgangsdøren fugtes jorden med vand, og moderen eller en af døtrene tegner omhyggeligt deres Rangavalli. Der tegnes Rangavallier foran ethvert hus' dør. Det er et tegn på medgang og held at gøre det og et ulykkeligt tegn ikke at gøre det. Rangavalli er et sanskrit-ord, der betyder "f arvede slyngplanter". Der ligger mange symboler og betydninger i de forskellige mønstre. Denne skik findes over hele Indien.

28.

Her har man sprøjtet vand blandet med kogødning ud på jorden - det giver et fast og holdbart underlag for Rangavallierne. En del støv holdes også ude af husene på denne måde.

29.

Nu skal husdyrene passes. Malkning er også et kvindearbejde.

30.

Så er der tid til at gå på toilettet - det er praktisk at gå ned til kanalen, der er vand til at vaske sig med.

31.

Opvasken skal også klares.

32.

Her sidder en lille pige ved floden og vasker gryde og fade af.

33.

Den daglige vask af hele familiens tøj ordnes af kvinderne. Trapperne er murede til det samme formål.

34.

Tøjet skylles, gnides med et stykke stangsæbe og bankes mod stentrappen. Det er hårdt arbejde. Alt tøjet skylles og vrides et par gange, hvorefter det lægges til tørre i solen ovenpå nogle buske eller direkte på jorden. Det er så varmt, at tøjet er tørt på 5 minutter.

35.

På den anden side af kanalen har vaske-kasten sine faste vaskepladser. Vaske-kasten lever af at vaske for andre - et arbejde, der traditionelt regnes for meget lavt.

36.

Vaske-kasten er de eneste folk, der koger tøjet. Hertil har de store gryder, som de fyrer op under med strå og pindebrænde. De har som regel også et æsel til at slæbe vand.

37.

Det er nu først på eftermiddagen. Her sidder en kvinde og renser hvede. Sten og urenheder skal tages fra.

38.

Her er en anden kvinde ved at rense ris for sten. Tit blandes risene med en bunke småsten for at få en større vægt, når de bliver solgt, men stenene kan også følge med fra tærskningen. Det er et tidskrævende arbejde for kvinderne at sortere stenene fra den købte ris.

39.

Når kornet er tærsket, skal avnerne sorteres fra. Det gøres med vindens hjælp.

40.

Bagefter skal kornet males - er man fattig, gør konen det ved håndkraft. Har man råd til det, kan man for 10-15 øre få malet et kilo hvede hos en mand i nærheden, der har købt en elektrisk kværn for på den måde at tjene penge.

41.

En tredje måde at male korn på (her ris) er ved hjælp af en roterende stenkværn. Den er meget tung.

42.

Rismelet blandes med vand og kan ved hjælp af en bollesprøjte laves til en slags kiks, som er holdbare i længere tid. Al madlavning er kvindens arbejde, men her giver manden dog en hånd med.

43.

Brændsel til madlavning er meget tit kogødning, der æltes til klatter og lægges til tørre i solen. Uden køer - ingen varm mad i dagens Indien. Ikke underligt at køerne respekteres som hellige dyr.

44.

Lidt pindebrænde kan dog også skaffes - men der er stærk konkurrence om det. Her kløver kvinden grenene med en økse.

45.

En nygravet brønd skal tømmes for det plumrede vand, før den kan tages i brug. Normalt kan man holde til at hejse en 10-20 spande vand op, men kvinderne her hejsede i løbet af 2 dage i hundredvis af spande op, før brønden var tør.

46.

Samtidig med at dagens arbejde udføres, skal børnene også passes. Det er ofte de ældre søskendes job.

47.

En afslapningsstund hen på eftermiddagen - hvor man hygger sig sammen. Foran huset ligger lidt brænde til salg.

48.

Man hygger sig inden døre og slapper af, når dagens mange gøremål er ovre. Her fletter moderen duftende liljekonvaller i sin datters hår.

Landbrug (49-72)

49-52.

Traktoren passer dårligt ind i de mange små indiske landbrug. Okser eller vandbøfler er langt billigere i anskaffelse og drift: de sørger selv for at holde trækraften ved lige ved at føde kalve, der senere kan afløse en udslidt gammel trækraft, og de giver brændsel og mælk. Dyrene er ofte mere velegnede til det indiske landbrug. F.eks. når en våd, sumpet rismark skal pløjes er vandbøflen som skabt til formålet - det er netop dens miljø. - Billederne viser tydeligt den gamle plovtpe med kun et skær. Rundt og rundt går det på den lille jordlod.

53-60

Her er en række billeder af en rismark - fotograferet gennem en uge.

53.

Markerne er forpløjet og en del af dæmningerne anlagt.

54.

Markerne oversvømmes. Det meget lysegrønne stykke i forgrunden er risen, som senere skal plantes ud.

55.

Risen vokser. Dæmninger og overrislingsanlæg er færdigt og vandet sunket noget - der kan pløjes igen.

56.

Markerne oversvømmes igen og risen sættes rundt omkring i totter, klar til at blive plantet ud.

57-69.

Kvinderne går igang. Risen plantes ud, strå for strå. Det er hårdt arbejde, som foregår med hovedet nedad dagen lang. Læg mærke til de helt ranke rygge.

61.

Kvinder og børn luger en nytplantet sukkerrørsmark.

62.

Kvinderne plukker bomuld. I baggrunden ses nogle vandbøfler æde af de af huggede topblade fra høstede sukkerrør.

63.

Sukkerrør høstes.

64.

Lastbilen skal køre sukkerrørene til sukkerfabrikken. Sukkerrør er en godt betalt af grøde. Produktionen er steget meget, men dækker endnu ikke efterspørgslen, så fremstilling af det traditionelle rå sukker, jaggery, fortsætter ude i landsbyen.

66.

Saften presses ud af sukkerrørene, opsamles og koges derefter i store gryder. Når saften er kogt og størknet, kan den bringes til markedet og sælges. Jo lysere jaggery er, jo finere og dyrere er den. Men prisen ligger alligevel under halvdelen af den på raffineret, hvidt sukker.

67.

Her tær skes ragi. Ragi sidder som ærter inde i en bælg. Tromlen, som dyrene trækker, åbner bælgene, og ragien kan samles sammen. Ragi spises af fattige og anvendes som dyrefoder. Den er billig og nærende, men ikke så velsmagende som f.eks. ris.

68.

Vi har set, hvordan okserne er helt uundværlige i det indiske landbrug - såvel som i husholdningen. Det er derfor indlysende, at inderen er både glad og stolt af sit dyr.

69.

Vi skal på marked, og følger denne flok kvinder. Man kan se på det farvestrålende tøj og ansigtstrækkene, at kvinderne er "Lambahdi"er. Lambahdi var oprindeligt et skovfolk, men de lever nu blandt de fattige på landet. Folk fra landet kommer til marked i byen en fast dag hver uge for at handle.

70-71

Kvinderne køber ind.

72.

En farvestrålende bod på markedet. Her sælges bl.a. røgelsespinde og rødt, lilla og hvidt pulver til at lave kastemærker med.

Jernbrud og Teglværk (73-96)

73.

Mænd og kvinder er her beskæftiget med at bryde jernmalm ud af bjergsiden.

74.

Klippestykkerne læsses på et metalfad. - Drengen transporterer dem hen...

75.

...til en anden dreng, der sier jorden fra malmen. Børnene tjener 50øre - 1 kr. om dagen. Kvindernes løn ligger på ca. 3 kr. og mændenes på ca, 5 kr. (1 kg.. ris koster 2,50 kr - et godt måltid mad kan købes for 1,50-2,00 kr.)

76.

Neden for bjergsiden brydes der også malm. Der er meget varmt på den flade mark.

77.

Her brydes klippestykker og sten til bygningsindustrien. På toppen af højdedraget ses ruinen af en gammel fæstning. Nede i hulningen skimtes der små mennesker ved store stenbunker, som de har bygget op. En dagsløn er sædvanligvis på ca.5 kr.

78.

På billedet kan vi se, hvad stenene bl.a. bruges til. Her lægges de som underlag for en asfalteret vej.

79.

Endnu et arbejde med mandlig og kvindelig arbejdskraft. Et stort rør skal lægges ned over en kilometerlang strækning. Der anvendes ingen gravemaskiner men menneskearbejdskraft. Den er der rigelig af til billig penge.

80.

Mens nogle kan få hårdt arbejde til lav løn, kan mange slet ikke få noget arbejde. Arbejdsløshedsunderstøttelse kender man ikke til. Nogle arbejder ikke af religiøse grunde. Her ses sådan en hellig tigger. En sådan sadhu, som en hellig tigger kaldes er som regel meget respekteret; det at søge Gud er en tradition med meget dybe rødder i den indiske befolkning.

81-96

De sidste 16 billeder viser, hvordan mursten produceres. Bonden, som ejer marken lejer den ud til en "smart" mellemand, som ansætter arbejdere til at fremstille

mursten, som han så sælger med stor fortjeneste. Mellemanden tjener ca. 35.000 rupies årligt. En flittig arbejder 2.300 rupies om året. (1 rupi er ca. 70 øre værd).

81.

Den lerede jord opblødes med vand og transporteres til form-stedet.

82-84.

Leret klaskes ned i en våd form af træ, og stryges af foroven. Formen løftes og to mursten står på jorden.

85.

Efter en dags tørring i solen skræbes ujævnheder af. Stenene stables.

86.

Det af skræbete ler sigtes og bruges igen.

87.

Arbejdernes frokost.

88-89.

Når stenene er gennemtørrede i stablerne flyttes de hen til brændingsstedet.

90.

Her sidder en mand og stables stenene lynhurtigt, efterhånden som kvinderne bringer dem.

91.

I passende højde lægges et lag trækul. Læg mærke til trækkanalen helt nederst i stablen.

92.

Der brændes som regel 10000 - 20000 sten ad gangen.

93.

Her er en stor brænding sat i gang. Stablen er på ca. 40.000 sten.

94.

En lastbil henter et læs sten. Ituslåede sten kan bruges til at lægge ned omkring vand- og sanitetsrør.

95.

En lang og hård arbejdsdag er forbi.

96.

Et af teglværksarbejdernes børn.